

*Харитинський А. А. ад'юнкт Національного університету оборони України імені Івана Черняховського
<https://orcid.org/0000-0003-1224-9295>*

ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ У ІНОЗЕМНИХ ТА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДХОДАХ

У статті проведено теоретико-методологічний аналіз підходів до визначення феномену благополуччя. Представлені класичні (наприклад, евдемоністичні та гедоністичні) та сучасні(багатофакторні) моделі благополуччя, а також зарубіжні та вітчизняні теорії, які описують дотичні до благополуччя поняття, такі як: щастя, задоволеність життям, якість життя. Висвітлені відмінності між поняттями суб'єктивного благополуччя та психологічного благополуччя.

Ключові слова: благополуччя; рівень задоволеності життям; якість життя; щастя; психічне здоров'я; суб'єктивне благополуччя.

Вступ. Питання досягнення благополуччя особистістю хвилює людство вже багато часу, але детальне вивчення такого поняття з наукової точки зору розпочалось відносно недавно. Перші роботи, в яких зустрічається термін благополуччя, це роботи з позитивної психології, що пов'язані з вивченням оптимального стану особистості для успішного її функціонування. Початкові етапи дослідження феномену благополуччя характеризувалися тим, що у той час благополуччя ототожнювали з емоційним відчуттям щастя. Так, наприклад, у кінці 60х років ХХ століття Н. Бредбурн розробив шкалу інтенсивності переживання щастя та намагався виявити взаємозалежність між показниками позитивних і негативних переживань та емоцій людини щодо різних життєвих ситуацій, вивчаючи вплив різноманітних факторів на відчуття щастя особистості та її задоволеність життям. Проте пізніше було з'ясовано, що відповідні конструкти не здатні дати повну суб'єктивну картину сприйняття життєвої ситуації особистістю через свою багатофакторність. Загалом у перших наукових роботах благополуччя розглядалось як емоційний стан особистості [1].

Проте, подальші дослідження розширили концептуальні знання про це явища, і додали окрім емоційного компонента, ще когнітивний/поведінковий та мотиваційні компоненти (Р. Wagг, 1987, С. Ruff, 1989; С. Keyes, 1995). Через це в психології та інших соціономічних галузях знань для позначень

оптимальних станів діяльності особистості почали використовувати і іншу термінологію: благополуччя, суб'єктивне чи психологічне благополуччя, щастя, рівень якості життя, задоволеність від життя, психічне здоров'я тощо. Що свідчить про значний науковий інтерес до вивчення поняття благополуччя з одного боку, але з іншого боку створює додаткові перепони через існування такої кількості синонімічних наукових понять. Адаже всі ці терміни описують подібні стани та переживання особистості. Для їх наукового розмежування необхідно проводити більш глибинний аналіз наукових доробків та додаткові емпіричні дослідження. Саме тому актуальним питанням залишається відокремлення цих понять один від одного, а також визначення універсальної термінології прийнятної для всієї наукової спільноти.

Мета дослідження. Узагальнити та систематизувати основні наукові підходи до визначення поняття «благополуччя». Провести теоретичний аналіз новітніх та класичних концепцій та моделей, визначити структуру та зміст феномену благополуччя.

Теоретичне підґрунтя. Щороку наукові знання про благополуччя суттєво доповнюються та змінюються, розширюється термінологічна база, проводяться дослідження чинників, факторів та умов досягнення такого стану особистості, з'ясовуються його компоненти, особливості впливу різних факторів, таких як характер соціальних відносин особистості, рівень матеріального забезпечення, задоволення потреб, наявність

Питання психології

цілей і сенсу життя, фізичну активність тощо. Також останнім часом доволі популярними стають дослідження благополуччя окремих професійних спільнот, а також вплив пандемії COVID-19 на рівень благополуччя окремих груп населення, громадян різних країн.

Аспекти благополуччя вивчалися різними науковцями: психологічне благополуччя (N. Bradburn, D. Kahneman, M. Seligman, C. Riff, A. Waterman; Ю. М. Александров, С. А. Водяга, Ю. Б. Дубовик, С. В. Карсканова, О. В. Лознякова, Г. С. Філоненко, О. С. Ширяєва, Р. З. Шарапова, Л. Н. Яворська); суб'єктивне благополуччя (Р. Costa E. Diner, R. Emmons, J. Larsen, S. Levine, J. Larsen, R. McCrae, E. Sandvik, S. Oishi, А. Б. Баккер, Т. В. Бескова, Є. Є. Бочарова, Н. В. Гафарова, М. В. Григор'єва, М. С. Дмитрієва, М. Ю. Доліна, Л. В. Куликов, Д. О. Леонт'єв, С. К. Лєтягіна, Н. С. Нахабіч, Г. Л. Пучкова, М. А. Розанова, Т. Г. Тимошенко, М. В.

Соколова, Н. В. Усова, Ю. М. Швалб, С. В. Яремчук); актуальне та ідеальне психологічне благополуччя (П. П. Фесенко); благополуччя (G. Clore, E. Deci, H. Reis, R. Ryan, N. Schwarz); якість життя (A. Campbell, D. Crowne, D. Marlowe); задоволеність (E. Diener, U. Schimmack); задоволеність життям (F. Andrews, N. Bradburn, J. Larsen, S. Levine, S. Withey, I. А. Джидар'ян); щастя (M. Argyle, N. Bradburn, E. Diner, I. D. Kahneman, S. L. King, Lyubomirsky, W. Wilson, А. Джидар'ян); психічне здоров'я (M. Jahoda). Всі вони привнесли значний науковий доробок у вивчення феномени благополуччя або його дотичних конструктів, розглядаючи їх прояви на різних стадіях життя особистості.

Завдяки концептуальній відмінностям у визначенні такого поняття як «благополуччя» протягом останніх п'ятдесяти років були створені основні моделі благополуччя, що представлені у таблиці №1.

Таблиця №1.

Основні моделі благополуччя

№	Назва моделі	Автори моделі	Дата створення
1.	Модель «Психологічне благополуччя» / «Psychological well-being»	N. Bradburn	1969 р.
2.	Модель «Якість життя» / «Quality of life»	A. Campbell, P. E. Converse, W. L. Rodgers	1976 р.
3.	Шкала задоволеності життям Е. Дінера	Ed Diener, J. S. Larsen, S. Levine, R. A. Emmons,	1983 р.
4.	Модель «Психологічне благополуччя» К. Риффа	C. Riff	1986 р.
5.	Модель «Суб'єктивне благополуччя»	Ed Diener, E. Sandvik, W. G. Pavot	1991 р.
6.	Шкала базових психологічних потреб у стосунках	R. M. Ryan, E. L. Deci	2000 р.
7.	Модель суб'єктивного благополуччя Л. Куликова	Л. В. Куликов	2000 р.
8.	Психофізіологічна модель психологічного благополуччя	Л. В. Вороніна	2002 р.
9.	Модель сімейного благополуччя	О. А. Тараданов	2004 р.
10.	Модель психологічного благополуччя Ширяєвої	О. С. Ширяєва	2008 р.
11.	Модель професійного благополуччя	M. L. Schults	2008 р.
12.	Модель психологічного благополуччя Олександрова	Ю. М. Олександров	2009 р.
13.	Модель психічного благополуччя	А. В. Кос	2009 р.
14.	Модель матеріального благополуччя	О. В. Серєда	2010 р.
15.	Модель економічного благополуччя	Т. М. Узденов	2010 р.
16.	Сінгапурська шкала психічного благополуччя	Chan Mei Fen	2013 р.
17.	Теоретична модель особистого благополуччя	М. О. Батурін, С. О. Башкатов, Н. В. Гафарова	2013 р.
18.	Модель суб'єктивного соціального благополуччя	Т. В. Данильченко	2015 р.

Питання психології

Окрім самого визначення поняття, багато вчених намагаються визначити компоненти цього явища та чинники, що забезпечують досягнення цього стану особистістю. Серед «класичних» чинників благополуччя виділяють фізичні, духовні, особистісні, культурні, соціально-демографічні, економічні, матеріальні, екзистенційні, природні, життєві характеристики особистості, домінуючі емоції та реакції, свідоме ставлення до життя та здоров'я. Також в сучасних роботах вчених все більше уваги звертається на додаткові чинники впливу на благополуччя. Так, Ю. Б. Дубовник у своїх роботах по психологічному благополуччю в літньому віці, приділяла увагу зміні рівня благополуччя в залежності від етапу старіння особистості [4]; Р. Х. Шарاپова досліджувала вплив економічної кризи в країні на структуру та рівень психологічного благополуччя [6]; О. С. Ширяєв досліджувала психологічне благополуччя у вимірі екстремальних умов життєдіяльності особистості [9]; взаємозв'язок благополуччя та саморегуляції особистості вивчав Ю. М. Олександров [8]; зв'язки часових перспектив людини та психологічного благополуччя були дослідженні А. Сирцовою [7]; особливості протікання міграційних процесів з благополуччям були у полі зору Н. В. Усова [9]; Я. І. Павлоцька здійснювала дослідження зв'язків благополуччя з соціально-психологічними характеристиками особистості [7]; дослідження впливу різних соціально-демографічних характеристик та соціальних потреб на суб'єктивне благополуччя займалась Т. В. Данильченко [3].

Разом з тим, досі не є сформованою думка стосовно розуміння сутності благополуччя, через що й існує велика кількість концепцій та моделей благополуччя.

Методи дослідження. Теоретичний аналіз, синтез, узагальнення, порівняння.

Результати і обговорення. На сьогодні існує декілька концепцій благополуччя, проти вони не розкривають повністю дане поняття, а навпаки створюють перешкоди для

визначення та вимірювання «благополуччя». Так, за К. Ріфф, всі класичні підходи благополуччя можна розділити на евдемоністичні та гедоністичні; Е. Дісі та Р. Райан зазначають, що їх концепція самодетермінації єдина об'єднує представлені вище два підходи. В свою чергу; К. П. Позднякова виокремлює 4 концептуальні напрями дослідження благополуччя: гедоністичний, евдемоністичний, напрям позитивної психології та теорія самодетермінації. Втім Ф. Кук також виокремлює чотири підходи і поділяє їх за критерієм загальнозживаності: гедоністичний, евдемоністичний, якість життя та оздоровчий [2].

Доволі авторитетною та загальнозживаною є гедоністична трьохкомпонентна модель благополуччя Е. Дінера, яка є поєднанням задоволеності життя, присутності позитивних емоцій та мінімізації негативних. Він також створив шкалу вимірювання задоволеності життям, яка стала обов'язковим стандартом при дослідженні суб'єктивного благополуччя. Подальші дослідження Е. Дінера показали, що суб'єктивне благополуччя є стабільним і довготермінованим конструктом. Стійкі особисті риси визначають негативну чи позитивну оцінку власних життєвих ситуацій. Екстраверсія сприяє позитивному сприйняттю подій, а нейротизм – негативному, в той час як, відкритість досвіду сприяє тому, що людина відчуває більшу кількість як позитивних, так і негативних подій [12].

В межах евдемоністичного підходу дослідники зазначають, що модель психологічного благополуччя є результатом активізації своїх творчих здібностей, функціонування особистості на прийнятному рівні існування, або реалізації себе [11].

Зазвичай, евдемоністичні моделі містять більше компонентів ніж гедоністичні та відрізняються змістом елементів, з яких вони складаються. Так, наприклад, модель психологічного благополуччя за К. Ріффом складається з шести конструктів: самоприйняття, контроль над зовнішніми обставинами, позитивні стосунки з іншими

Питання психології

людьми, наявність мети життя, особистісний ріст та самодетермінація. Втім, інша евдемоністична модель Е. Дісі та Р. Райан складається лише з трьох складових: самодетермінація, компетентність і позитивні стосунки.

Третій «класичний» підхід зосереджується на якості життя людей. Цей термін також широко застосовують як синонім благополуччя. Концепція якості життя розглядає благополуччя в більш широкому сенсі, ніж гедоністичні та евдемоністичні підходи і включає фізичні, психологічні та соціальні аспекти функціонування особистості [14].

Останній підхід «оздоровчий» або «wellness», який окреслений менш чітко ніж попередні підходи, використовується більшою мірою у консультуванні щодо здорового способу життя людей. Певні дослідники застосовують цей термін разом з благополуччям [15].

Всі ці підходи визначають благополуччя ширшим поняттям, ніж відсутність хвороби, хоча всі концепції благополуччя та їх складові суттєво відрізняються між собою. Більшість дослідників в цій області погоджуються з багатогранністю оздоровчого підходу як цілісного способу життя людей, який включає в себе питання охорони здоров'я, оптимального функціонування особистості, фізичного та духовного здоров'я.

Н. Бредбурн спочатку намагався об'єднати розрізнені емпіричні дослідження психологічного здоров'я особистості, використовуючи метафору з англійського твору «їжак і лис». Він розділив дослідників психологічного здоров'я того періоду на дві групи. З. Фреда, К. Г. Юнга та інших теоретиків він відніс до «їжаків», а до «лисиць» належали емпірики. Прикладом емпіриків в його концепції була М. Ягода, що запропонувала шість компонентів психологічного здоров'я людини: прийняття (висока самооцінка, сильне почуття ідентичності); інтеграція (стресостійкість); активність та розвиток власного потенціалу (особистісне зростання); автономність (незалежність від впливу соціального

середовища); точність сприйняття дійсності (соціальна чутливість); адаптивність (здатність соціально адаптуватися та ефективно вирішувати проблеми) [2].

Також Н. Бредбурн створив теоретичну модель психологічного благополуччя. В цій моделі він ототожнював психологічне благополуччя з щастям, зробивши основний наголос у дослідженні на вимірюванні позитивних і негативних емоцій. Головним результатом його робіт був висновок про незалежність один від одного вимірюваних показників.

Наступні концепції багатокomпонентності феномену благополуччя створювали умови для вивчення якості життя і благополуччя у різних сферах. А. Кембел досліджував різні умови життя: наявність житла, шлюбу, роботи, безпеку, здоров'я, тощо. С. Вітні займався дослідженням зв'язків економічного та сімейного благополуччя, взаємостосунків між людьми, безпеки. Дж. Фланган вивчав психічне та матеріальне благополуччя, взаємини між людьми, якість та рівень соціальних комунікацій, особистісний розвиток. В. Глазер досліджував взаємозв'язок благополуччя з життєвими стандартами, спілкуванням, роботою, релігійністю та освітою.

Вивчення «суб'єктивного благополуччя» були присвячені і останні публікації Е. Дінера [11]. Так вчений додав ще один, четвертий компонент до структури суб'єктивного благополуччя – «задоволеність» у сферах життя: задоволеність роботою, шлюбом, відпочинком чи здоров'ям що призвело до значного ускладнення його основної концепції.

Вагомий внесок у дослідження благополуччя внесла К. Ріфф, її модель психологічного благополуччя складається з шести компонентів: позитивна оцінка себе та свого минулого, відчуття стійкого зростання та особистісного розвитку, наявність цілей та позитивних відносин з оточенням, самовизнання та високий рівень комунікативних навичок. К. Ріфф є прихильницею психологічного благополуччя,

Питання психології

в той же час зазначаючи, що традиційні гедоністичні підходи Е. Дінера та Н. Бредбурна описують саме суб'єктивне благополуччя через задоволеність життям та відчуття щастя, його позитивні та негативні ефекти [14].

На думку К. Ріфф, не все, що сприяє задоволеності життям призводить до психологічного благополуччя. Крім того, життєві труднощі, негативні і навіть травмуючі переживання, в деяких випадках можуть бути основою для підвищення психологічного благополуччя особистості за рахунок глибшого розуміння життя, усвідомлення життєвих цілей та встановлення більш гармонійних відносин з іншими. Зосередження уваги багатьох вчених на вивченні соціальних змінних благополуччя (якість життя, робота, прибуток, соціальні відносини) в першу чергу пов'язано з відсутністю більш універсальних моделей, що включають усі складові [14].

Універсальність та багатокомпонентність теорії К. Ріфф дозволяє співвідносити різні структурні складові теорії з основними компонентами психологічного благополуччя. Відповідно до її теорії, психологічне благополуччя є складним явищем, яке відображає позитивне функціонування людини та проявляється через суб'єктивне відчуття задоволеності життям, завдяки реалізації власного творчого потенціалу та залежить від якості спілкування з оточенням.

Наступні концепції значно розширювали уявлення моделі Е. Дінера. Так, М. Селігман зазначав, що високе суб'єктивне благополуччя людини пов'язане з переживанням позитивних емоцій і високим рівнем задоволеності життям, а також з емоційною стійкістю, ентузіазмом, самоконтролем, відсутністю турбот та проблем тощо [10]. Підтвердженням цієї концепції була робота С. Любомірські, яка показало, що щасливі люди досягають успіху в багатьох сферах життя, і, принаймні, частина цього успіху відбувається завдяки їхньому відчуттю щастя. Щаслива людина більш соціальна, більш самовіддана, більш активна, у неї сильне тіло та імунна система, а також вона краще вміє вирішувати конфлікти.

Крім того, піднесений настрій сприяє творчому мисленню [2].

Сучасні праці таких науковців як Т. В. Данильченко розглядає благополуччя через призму протистояння самої людини та її існування суб'єктивним нормам, стандартам та ідеалам. Так соціальна конфронтація пов'язана з існуванням «значущого іншого» (референтної групи). Вона зазначає про сильний вплив соціального середовища на зміст та характер інтерпретації соціальної інформації. Стандарти порівняння певною мірою відображають соціальні та культурні цінності, ідеї, норми суспільства, в якому живе людина, або соціальних груп, до яких вона належить [3].

Окрім створення власної моделі дослідниця також приділяє увагу і з'ясуванню структури факторів благополуччя. Вона виділяє соціальну конфронтацію як один з найважливіших факторів благополуччя, оскільки вона має сильне фізичне та біологічне джерело й сприяє адаптації та виживанню особистості соціумі. В свої роботах Т. В. Данильченко уточнює характеристики, ієрархії та джерела соціальних потреб та ділить їх на три групи: потреби у соціальній інтеграції (внутрішня – прихильність, почуття «місця», прийняття, кохання, зовнішня – приналежність, інтеграція, вплив), потреби у соціальному схваленні (внутрішня – компетентність, сміливість, довіра, зовнішній – повага, стабільність твоє визнання, солідарність, корисність) та потреби у соціальній підтримці (внутрішня – розуміння, співпереживання, зовнішня – турбота, фізичний контакт, допомога). А також визначає відносно невеликий вплив демографічних факторів на суб'єктивний соціальний добробут [3].

Загалом під час теоретичного дослідження стосовно співвідношення понять суб'єктивного та психологічного благополуччя потрібно зауважити, що навіть при врахуванні постійного використання двох конструктів, їх трактування більшою мірою залежить саме від авторської суб'єктивної позиції. Так, Я. І. Павлоцька, Ю. М. Олександров, Л. М. Яворська, Г. С. Філоненко, та К. Ріфф

Питання психології

зазначають, що суб'єктивне благополуччя є емоційною складовою психологічного благополуччя. В свою чергу Н. К. Бахарева, Л. В. Куліков, Р. М. Шаміонов навпаки в своїх роботах розглядають психологічне благополуччя як частину суб'єктивного благополуччя. Окрім цього Т. Шевеленкова та П. Фесенко визначають психологічне та суб'єктивне благополуччя як синонімічні терміни. Вони розглядають психологічне благополуччя як суб'єктивне явище – цілісний і виражений досвід переживання суб'єктивного відчуття щастя, задоволеності собою і своїм життям. В свою чергу, психологічне благополуччя на їх погляд безпосередньо залежить від системи внутрішньої оцінки носія цього досвіду, тому його зміст співвідноситься з поняттям суб'єктивного благополуччя [14].

Висновки. Теоретико-методологічний аналіз досліджуваної проблеми демонструє, що суб'єктивне благополуччя визначається у суб'єктивності будь-якої оцінки, в той час як психологічне благополуччя – відображає свідомий та несвідомий потенціал людини жити повноцінним життям та справлятися з різними проблемами. У цьому сенсі психологічне благополуччя – це стан оптимального функціонування людини, вимірами якого є суб'єктивна оцінка різних аспектів життя особистості (рівень суб'єктивного благополуччя), несвідомі аспекти якого вимірюються за допомогою психологічної діагностики. Суб'єктивна оцінка будь-якого компонента благополуччя (наприклад, особиста компетентність, автономія, позитивне самосприйняття тощо) є лише частиною благополуччя. Суб'єктивні та об'єктивні оцінки можуть зовсім не співпадати, але для отримання загальної

оцінки благополуччя необхідно використовувати дві оцінки. Саме тому, такий підхід дуже чітко відділяє конструкт суб'єктивного благополуччя від психологічного та інших складових. Оскільки «суб'єктивність» у цьому випадку буде показником позиції людини в оцінці компонента благополуччя і не належить до його емоційної одиниці чи будь-якої іншої структурної одиниці. Виходячи з вище окреслених положень, саме суб'єктивне благополуччя можна вважати частиною психологічного благополуччя.

Разом з тим, такі синонімічні до поняття благополуччя конструкти, як: задоволеність життям, щастя та якість життя, залежать від суб'єктивної оцінки різних аспектів життя, тому їх, в свою чергу, можна визначати як компоненти суб'єктивного благополуччя.

Аналіз класичних та сучасних досліджень демонструє певну динаміку, що виражається у зміні змісту та структури благополуччя, зростанні кількості емпіричних досліджень присвячених тематиці благополуччя та підвищенні загального наукового інтересу до вказаної тематики. Окрім цього, у зв'язку з появою нових глобалізаційних чинників структура головних моделей благополуччя потребуватиме оновлення.

Ми вважаємо, що перспективи подальших досліджень полягають у вивченні сучасних моделей благополуччя особистості у нових суспільних умовах, спричинених пандемією коронавірусної хвороби (COVID-19), а також визначенні шляхів досягнення благополуччя та його підтримки. Окремим напрямом подальших досліджень може бути створення універсальної моделі, яка буде враховувати всі необхідні компоненти.

Список використаних джерел

1. Аргайл М. Психология счастья / М. Аргайл. – СПб.: Питер, 2003. – 271 с.
2. Бенко Е. В. Обзор зарубежных публикаций, посвященных исследованию благополучия / Е. В. Бенко // Вестник ЮУрГУ. – 2015. – № 2. – С. 5–13.
3. Данильченко Т. В. Суб'єктивне соціальне благополуччя: психологічний вимір : монографія / Т. В. Данильченко ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Чернігів : Десна Поліграф, 2016. – 543 с.
4. Дубовик Ю. Б. Исследование психологического благополучия в пожилом и старческом возрасте [Электронный ресурс] / Ю. Б. Дубовик // Психологические исследования : [электрон. науч. журн.]. – 2011. – № 1 (15). – Режим доступа: <http://www.psystudy.ru/index.php/num/2011n1-15/433-dubovik15.html>

Питання психології

5. Журавлев А. Л. Коллективные смыслы как предпосылка личного счастья / А. Л. Журавлев, А. В. Юревич // Психологический журнал. – 2014. – № 1, Т. 35. – С. 5–25.
6. Карапетян Л. В. Теоретические подходы к пониманию субъективного благополучия / Л. В. Карапетян // Известия Уральского федерального университета. – 2014. – № 1 (123). – С. 171–182. – (Серия «Проблемы образования, науки и культуры»).
7. Карсканова С. Стан розробки проблеми психологічного благополуччя у вітчизняній та закордонній психології / С. Карсканова // Актуальні проблеми практичної психології : збірник наукових праць. – Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2009. – Ч. 1. – С. 477–483.
8. Олександров Ю. М. Саморегуляція як чинник психологічного благополуччя студентської молоді : автореф. дис. канд. психол. наук. : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Ю. М. Олександров. – Харків, 2010. – 23 с.
9. Пахоль Б. Є. Суб'єктивне та психологічне благополуччя: сучасні і класичні підходи, моделі та чинники / Б. Є. Пахоль // Український психологічний журнал. – 2017. – 1(3), С. 80–104.
10. Селигман М. Новая позитивная психология : научный взгляд на счастье и смысл жизни / М. Селигман; [пер. с англ.]. – М. : София, 2006. – 368 с.
11. Diener E. Personality, culture, and subjective well-being : Emotional and cognitive evaluations of life / E. Diener, S. Oishi, R. E. Lucas // Annual Review of Psychology. – 2003. – № 54. – P. 403–425.
12. Diener E. The science of well-being : the collected works / E. Diener // Series : Social Indicators Research Series. – 2009. – № 37. – P. 274.
13. Huppert F. A. Psychological well-being : Evidence regarding its causes and consequences / F. A. Huppert // Applied Psychology: Health and Well-being. – 2009. – № 1 (2). – P. 137–164.
14. Ryff C. D. Psychological well-being : Meaning, measurement, and implications for psychotherapy research / C. D. Ryff, B. Singer // Psychotherapy and Psychosomatics. – 1996. – № 65. – P. 14–23.
15. Schimmack U. The structure of subjective well-being / U. Schimmack // [M. Eid, R. Larsen, editors.]. – New York : Guilford Press, 2008. – P. 97–123.

References

1. Argajl M. (2003) Psihologija schast'ja / M. Argajl. – SPb. : Piter. – 271 s. (in Russian)
2. Benko E. V. (2015) Obzor zarubezhnyh publikacij, posvjashhennyh issledovaniju blagopoluchija / E. V. Benko // Vestnik JuUrGU. – № 2. – S. 5–13. (in Russian)
3. Danyl'chenko T. V. (2016) Sub'jektyvne social'ne blagopoluchchja: psihologichnyj vymir : monografija / T. V. Danyl'chenko ; Kyi'v. nac. un-t im. Tarasa Shevchenka. – Chernigiv : Desna Poligraf, – 543 s. (in Ukrainian)
4. Dubovik Ju. B. (2011) Issledovanie psihologicheskogo blagopoluchija v pozhilom i starcheskom vozraste [Jelektronnyj resurs] / Ju. B. Dubovik // Psihologicheskie issledovanija : [jelektron. nauch. zhurn.]. — № 1 (15). – Rezhim dostupa: <http://www.psystudy.ru/index.php/num/2011n1-15/433-dubovik15.html> (in Russian)
5. Zhuravlev A. L. (2014) Kollektivnye smysly kak predposylka lichnogo schast'ja / A. L. Zhuravlev, A. V. Jurevich // Psihologicheskij zhurnal. — № 1, T. 35. – S. 5–25. (in Russian)
6. Karapetjan L. V. (2014) Teoreticheskie podhody k ponimaniu sub#ektivnogo blagopoluchija / L. V. Karapetjan // Izvestija Ural'skogo federal'nogo universiteta. – № 1 (123). – S. 171–182. – (Serija «Problemy obrazovanija, nauki i kul'tury»).(in Russian)
7. Karskanova S. (2009) Stan rozrobky problemy psihologichnogo blagopoluchchja u vitchyznjanij ta zakorodonnij psihologii' / S. Karskanova // Aktual'ni problem praktychnoi' psihologii'i' : zbirnyk naukovyh prac'. – Herson : PP Vyshemyrs'kyj V. S. – Ch. 1. – S. 477–483. (in Ukrainian)
8. Oleksandrov Ju. M. (2010) Samoreguljacija jak chynnyk psihologichnogo blagopoluchchja students'koi' molodi : avtoref. dys. kand. psihol. nauk. : spec. 19.00.01 «Zagal'na psihologija, istorija psihologii'» / Ju. M. Oleksandrov. – Harkiv. – 23 s. (in Ukrainian)
9. Pakhol' B. YE. (2017) Sub"yektyvne ta psykholohichne blahopoluchchya: suchasni i klasychni pidkhody, modeli ta chynnyky / B. YE. Pakhol' // Ukrayins'kyu psykholohichnyy zhurnal. – 1(3), S. 80–104. (in Ukrainian)
10. Seligman M. (2006) Novaja pozitivnaja psihologija : nauchnyj vzgljad na schast'e i smysl zhizni / M. Seligman ; [per. s angl.]. – M.: Sofija. – 368 s. (in Russian)
11. Diener E. (2003) Personality, culture, and subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life / E. Diener, S. Oishi, R. E. Lucas // Annual Review of Psychology. – № 54. – P. 403–425.
12. Diener E. (2009) The science of well-being : the collected works / E. Diener // Series :Social Indicators Research Series. – № 37. – P. 274.

Питання психології

13. Huppert F. A. Psychological well-being : Evidence regarding its causes and consequences / F. A. Huppert // *Applied Psychology: Health and Well-being*. – 2009. № 1 (2). – P. 137–164.

14. Ryff C. D. (1996) Psychological well-being : Meaning, measurement, and implications for psychotherapy research / C. D. Ryff, B. Singer // *Psychotherapy and Psychosomatics*. – № 65. – P. 14–23.

15. Schimmack U. (2008) The structure of subjective well-being / U. Schimmack // [M. Eid, R. Larsen, editors.]. – New York : Guilford Press., – P. 97–123.

Резюме

Харитинский А. А. адъюнкт Национального университета обороны Украины имени Ивана Черняховского

ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПОНЯТИЯ БЛАГОПОЛУЧИЯ В ИНОСТРАННЫХ И ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПОДХОДАХ

В статье проведен теоретико-методологический анализ подходов к определению феномена благополучия. Представлены классические (например, эвдемонистические и гедонистические) и современные (многофакторные) модели благополучия, а также зарубежные и отечественные теории, описывающие причастные к благополучию понятия, такие как счастье, удовлетворенность жизнью, качество жизни. Освещены отличия между понятиями субъективного благополучия и психологического благополучия.

Ключевые слова: благополучие; уровень удовлетворенности жизнью; качество жизни; счастье; психическое здоровье; субъективное благополучие.

Summary

Kharytynskiy A. A. Postgraduate Student of the Ivan Chernyakhovsky National University of Defense of Ukraine

THEORETICAL RESEARCH OF THE CONCEPT OF WELL-BEING IN FOREIGN AND DOMESTIC APPROACHES

Introduction *In the socio-psychological sphere, there are many models and approaches to the concept of "well-being," scientists interpret this concept differently, endow it with different characteristics, identify different factors and components. It indicates a high level of scientific interest in this concept, but at the same time, creates additional obstacles. After all, all these terms describe similar states and experiences of the individual. It is necessary to conduct a more in-depth analysis of scientific achievements and additional empirical research to differentiate them scientifically. That is why the separation of these concepts from each other remains relevant and the definition of universal terminology acceptable to the entire scientific community.*

Purpose. *To generalize and systematize the main scientific approaches to the definition of "welfare". Conduct a theoretical analysis of new and classical concepts and models, determine the structure and content of the phenomenon of well-being.*

Methods. *Theoretical analysis, synthesis, comparison, generalization.*

Originality. *The article presents a theoretical and methodological analysis of approaches to determining the phenomenon of well-being. Classical (eudemonistic and hedonistic) and modern (multifactorial) models of well-being are presented, and foreign and domestic theories describe welfare-related concepts such as happiness, life satisfaction, and quality of life. Various scientists define outlined concepts as factors and components of well-being. The differences between the concepts of subjective well-being and psychological well-being are highlighted. Thus, subjective well-being is defined in the subjectivity of any assessment.*

Conclusion. *In contrast, psychological well-being reflects the conscious and unconscious potential to live a whole life and cope with various problems. In this sense, psychological well-being is a state of optimal human functioning, measured by subjective assessment of various aspects of personal life (level of subjective well-being), unconscious aspects of which are measured by psychological diagnosis. But with the advent of new globalization factors, the structure of the leading models of well-being will need to be updated.*

Keywords: *well-being; level of life satisfaction; quality of life; happiness; mental health; subjective well-being.*

Received/Поступила: 18.12.21.